

MARIE KARLSSON-TUULA

# Resolving-Insolvency, om insolvensförfaranden i världen, särskilt beträffande tidsåtgång, kostnader och det ekonomiska utfallet – En internationell forskningsstudie

MARIE KARLSSON-TUULA är professor i civilrätt vid Högskolan Väst.

I denna artikel presenteras en internationell studie från Doing Business vid Worldbank.org, om hur effektiva insolvensförfaranden är i de olika länderna. Det som granskats är hur den insolvensrättsliga lagstiftningens utformad, tiden för genomförande, kostnaderna för förfarandena och det ekonomiska resultatet. Studien visar bland annat att USA, Finland och Japan är mest framgångsrika med att lösa insolvensförfaranden i världen. I denna artikel presenteras studiens resultat. Artikeln avslutas med egna reflektioner.

## 1. ALLMÄNT

Doing Business hör till worldbank.org. och har genomfört en omfattande studie om hur man tillämpar de insolvensförfarandena i varje land i världen, Resolving-Insolvency 2019.<sup>1</sup> Det som granskats är bland annat den insolvensrättsliga lagstiftningens utformning, tiden för förfarandenas genomförande, kostnaderna för genomförande av förfarandena och det ekonomiska resultatet, dvs. det ekonomiska utfallet av olika insolvensförfaranden som tillämpats särskilt rörande inhemska juridiska personer i detta fall aktiebolag. Med insolvensförfarande avses flera olika modeller som finns för att lösa företagens ekonomiska problem. Exempelvis rekonstruktion av företag, likvi-

<sup>1</sup> Studien återfinns på <https://archive.doingbusiness.org/en/methodology/resolving-insolvency>.

dation (aktiebolagslagen), indrivning av skulder genom utmätning eller genom konkurskonkurs. De olika förfarandena finns i svensk rätt i separata lagstiftningar såsom i lagen om företagsrekonstruktion, konkurslagen, utsökningsbalken och regler i aktiebolagslagen om likvidation.<sup>2</sup> Studien som redovisas digitalt utöver Resolving-Insolvency finns det fyra olika index för att få fram information, commencement of proceedings index, management of the debtors assets index, Reorganization proceedings index och Creditors participants index. Resolving-Insolvency granskas här i det följande. Den senaste omgången av datainsamling för projektet avslutades i maj 2019. Det uppställs en mängd olika antaganden i studien alla kan inte redovisas här. I denna artikel behandlas för det första förutsättningar och antaganden som har uppställts i studien.

## 2. STUDIENS FÖRUTSÄTTNINGAR OCH ANTAGANDEN

### 2.1 Återbetalningsgraden

Återbetalningsgraden beräknas utifrån tiden, kostnaden och resultatet av insolvensförfaranden i varje lands ekonomi. För att göra resultaten jämförbara mellan olika ekonomier, gjordes flera antaganden om verksamheten och det ekonomiska utfallet.

### 2.2 Antaganden om verksamheten

Det är aktiebolag som är föremål för granskning i studien och de är verksamma i de olika ländernas största affärsstäder. (För 11 ekonomier samlas även uppgifterna in för den näst största affärsstaden.) Företagen är till inhemskt ägda till 100% där grundaren, som tillika är ordförande i förvaltningsrådet och styrelsen äger 51% av aktierna i bolaget och i övrigt äger ingen annan aktieägare äger mer än 5% av aktierna. Företagen har fastigheter i centrum, där bolaget driver ett hotell, som sin stora tillgång med en professionell general manager.

<sup>2</sup> I exempelvis USA skiljer sig terminologin från den svenska. I Bankruptcy Code regleras flera insolvensrättsliga förfaranden så som exempelvis Chapter 11 Reorganization Business och Chapter 7 Liquidation som motsvara vår konkurslag och inte likvidation av företag som i vårt fall regleras i Aktiebolagslagen.

Företagen har cirka 201 anställda och 50 leverantörer som är skyldig företaget pengar för den senaste leveransen. Företaget har ingått ett 10-årigt låneavtal med en inhemsk bank med säkerhet genom pant i hotellets fastigheter. En universell affärsavgift (en Enterprisecharge) förekommer också i ekonomier där sådan säkerhet redovisas. Om ekonomins lagar inte specifikt föreskriver att en företagsavgift ska erläggas innehåller låneavtalen ett särskilt avtalsvillkor för detta. Det förutsätts att bolagen har följt betalningsplanen och fullgjort alla andra avtalsvillkor för lånet fram till maj 2019. Aktiebolagen har ett marknadsvärde under vidare drift på 100 gånger inkomsten per capita eller \$200 000, beroende på vilket som är störst. Marknadsvärdet på företagens tillgångar, om de säljs styckevis, uppskattas till 70% av marknadsvärdet på verksamheten.

### 2.3 Generella antaganden för studien

Verksamheten har likviditetsproblem. Bolagets förlust under år 2018 minskade dess nettoförmögenhet till en negativ siffra den 1 januari 2019. Det finns inga kontanter för att betala bankräntan eller kapitalbeloppet i sin helhet, med förfalldag nästa dag, den 2 januari. Verksamheten kommer därför att inte att kunna betala sitt lån. Ledningen tror att förluster kommer att uppstå även senare under 2019 och under 2020. Men den förväntas att 2019 års kassaflöde täcker alla driftskostnader, inklusive leverantörsbetalningar, löner, underhållskostnader och skatter, dock inte kapital- eller räntebetalningar till banken. Det utestående beloppet enligt låneavtalet är exakt lika med marknadsvärdet på hotellverksamheten och representerar 74 % av företagens totala skuld. De övriga fordringarna om 26 % innehas av fordringsägare utan säkerhet såsom leverantörer, anställda och skattemyndigheten. Företaget har för många borgenärer för att förhandla om ett informellt förfarande utanför domstol en s.k. underhandsuppörelse. Följande alternativ finns tillgängliga: ett rättsligt förfarande som syftar till att rehabilitera eller omorganisera företaget för att kunna driva dess fortsatta verksamhet; ett rättsligt förfarande som syftar till likvidation av företaget; eller ett rättsligt indrivnings-

förfarande såsom utmätning eller att ansöka om att företaget ska försättas i konkurs.

## 2.4 Antaganden om parterna

Banken vill få tillbaka så mycket som möjligt av sitt lån och så snabbt och billigt som möjligt. De oprioriterade borgenärerna kommer att göra allt som är tillåtet, enligt tillämpliga lagar, för att undvika att tillgångarna säljs styckvis. Majoritetsägaren vill behålla företaget i drift och under hennes/hans kontroll. Ledningen vill också driva företaget vidare och bevara sina anställdas arbetstillfällen. Alla parter är lokala enheter eller medborgare; inga utländska parter är inblandade.

## 2.5 Tidpunkten för återbetalning

Tidsperioden som mättes av Doing Business löper från företagets betalningssvårigheter uppkom tills betalningen av en del av eller alla skulder erläggs till banken. Eventuella förseningstaktik från parterna, såsom inlämnande av överklaganden eller begäran om förlängning, beaktas också.

## 2.6 Kostnaderna för förfarandet

Kostnaden för förfarandet bokförs som en procentandel av värdet av gäldenärens tillgångar. Kostnaden beräknas utifrån enkätsvar och inkluderar domstolsavgifter, statliga avgifter; arvoden för insolvensförvaltare, eventuella auktionsförrättare, sakkunniga och advokater; samt övriga avgifter och kostnader för förfarandets genomförande.

## 2.7 Ett eventuellt resultat av ett insolvensförfarande

Det ekonomiska resultatet av en eventuell återvinning till borgenärerna beror på om hotellverksamheten efter förfarandet kan fortsätta att driva verksamheten vidare eller om företagets tillgångar kan säljas styckvis. Om verksamheten fortsätter med en vidare drift antas att 100 % av hotellets värde bevaras. Om tillgångarna säljs styckvis är det maximala värdet som kan återfås uppskattat till 70 % av hotellets värde.

## 2.8 Återhämtning av företaget

Återbetalningar registreras som cent på dollarn genom rättslig rekonstruktion, likvidation eller indrivning av skulder såsom utmätning eller genom konkursförfarande (figur 1). Beräkningen tar hänsyn till utfallet: om verksamheten efter förfarandets genomförande bedriver fortsatt drift eller om tillgångarna säljs styckvis. Slutligen beaktas det värde som går förlorat till följd av att pengarna förblir bundna i insolvensförfaranden, inklusive värdeförlusten på grund av värdeminskning på hotellets tillgångar. I enlighet med internationell redovisningspraxis antas den årliga avskrivningstakten vara 20 %. Möblerna antas stå för en fjärdedel av tillgångarnas totala värde.

Figur 1 – Återbetalning är en funktion av tiden, kostnaden och resultatet av insolvensförfaranden mot ett lokalt företag.



Source: Doing Business database

Om ett lands ekonomi inte hade några avslutade ärenden per år under de senaste fem åren som involverade en företagsrekonstruktion, likvidation (i Sverige konkurs) eller indrivning av skulder genom utmätning eller likvidation enligt aktiebolagslagen, får ekonomin en ”ingen praxis” märkning på tids-, kostnads- och resultatindikatorerna. Detta innebär att borgenärer sannolikt inte kommer att få tillbaka sina pengar genom en formell juridisk process.

## 3. STUDIENS RESULTAT

Vid en granskning av de data som framkommit av studien Recovery Insolvency mättes som, ovan sagts, den insolvensrättsliga lagstiftningens Resolving-Insolvency core, Recovery rate, Time of years och Costs % of estate. Eftersom studien omfattade alla världens länder

gjordes en selektion av de länder som har över 80.0 i Resolving-Insolvency core. Dessa länder räknas nedan upp. Sverige ligger under 80 redovisas av rent intresse i tabellen. Sverige hade Resolving-Insolvency core med 79.5, Recovery rate 78.1, Times of years 2.0 och Costs % of Estate 9.0. Av tabellen framgår att bäst i världen är USA och i Europa och i Norden på att lösa insolvens är Finland med sin andra plats.

1. USA 90.5
2. Finland 92.7
3. Japan 90.2
4. Germany 89.8
5. Belgien 89.4

Country	Resolving-Insolvency	Recovery rate	Time of years	Costs % of estate
Belgien	89.4	3.5	0.9	3.5
Canada	81.0	86.7	0.8	7.8
Czech	80.1	67.5	2.1	17.0
Danmark	85.1	88.5	1.0	4.0
Finland	92.7	88.0	0.9	3.5
Germany	89.8	79.8	1.2	8.0
Japan	90.2	92.1	0.6	4.2
Korea	82.9	84.3	1.5	3.5
Nederländerna	84.4	90.1	1.1	3.5
Norge	85.4	91.9	0.9	1.0
Slovenien	84.4	90.0	0.8	4.0
Portugal	80.2	64.8	3.0	9.0
United Kingdom	80.3	85.4	1.0	6.0
USA	90.5	81.0	1.0	10

#### 4. EGNA REFLEKTIONER

Denna studie som ovan har behandlats är mycket omfattande. Jag har valt att redovisa studien utifrån Resolving-Insolvency score. Det finns, som nämnts, flera index för att kontrollera hur effektiv en inhemsk insolvenslagstiftning är. Det är i sammanhanget föga förvånande att USA ligger på första plats när det gäller att lösa in-

solvensfrågor med hjälp av de förfaranden som bland annat finns reglerade i Bankruptcy Code. Det är inte heller förvånande att Japan ligger på tredje plats. Det finns sedan länge en så kallad Rekonstruktionsfär som består av United Nations Commission on International Trade även benämnd UNICITRAL sfären består också av Legislative Guide on Insolvency, the World Bank Principles for Effective Insolvency and the Creditor/Debtor Regimes och Worldbank Doing Business project som den nu redovisade studien emanerar från. Dessa standarder utgör verktyg för de olika ländernas införlivande av nationell insolvensrättslig lagstiftning på området bland annat för Rekonstruktions- och insolvensdirektivet i EU och i Sveriges nationella lagstiftning. Flera av dessa initiativ bygger på det Amerikanska Chapter 11 Reorganization Business. Japans utformning av Insolvenslagstiftning bygger på amerikansk rätt som förebild. Det intressanta med studien är att Finland ligger på andra plats sedan länge i vid dessa mätningar. Andra länder som också framstår som framgångsrika är Tyskland, Belgien, Norge och Nederländerna. I Norden är utöver Finland, Norge och Danmark mer framgångsrika än Sverige som hamnar på en score under 80. Denna studie är intressant eftersom den är världsomfattande. Det finns flera länder som helt saknar insolvensrättsliga förfaranden och därför uppvisar 0 i Resolving-Insolvency score. Exempel på sådana länder är Sydsudan och Arabländerna.

Det är viktigt att ett lands sätt att lösa insolvensrättsliga är effektiva. I sitt arbetsprogram för 2022 aviserade kommissionen att man under året avsåg att presentera ett initiativ om harmonisering av delar av insolvensrätten, med ändamålet att öka effektiviteten och underlätta för gränsöverskridande investeringar [COM 2021(645)]. I ett Fakta PM 2022/23:FPM48 framhålls att såväl borgenärer som investerare lägger stor vikt vid effektiviteten i en medlemsstats insolvensförfarande när en potentiell investering bedöms. Om det tillgängliga insolvensförfarandet är ineffektivt, vad gäller tid och genomsnittlig utdelning till borgenärerna, bedöms investeringen typiskt sett som mer riskfylld, vilket i sin tur leder till att det blir dyrare och svårare för företag att få finansiering.